

IZGLĪTĪBAS UN ZINĀTNES MINISTRIJA

VALSTS PĒTĪJUMU PROGRAMMAS „LETONIKA LATVISKAS UN
EIROPEISKAS SABIEDRĪBAS ATTĪSTĪBAI” STRATĒĢISKĀS VADĪBAS
PADOMES SĒDE

Protokols

Izglītības un zinātnes ministrijā

Rīgā, Vaļņu ielā 2

2021. gada 27. maijā

MS Teams

plkst. 9.00 - 10.30

Sēdi vada:

D. Stepanovs Izglītības un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības,
zinātnes un inovāciju departamenta direktors

Piedalās:

G. Anča Latvijas cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības
organizācijas “SUSTENTO” valdes priekšsēdētāja

A. Bukšs Tieslietu ministrijas tieslietu ministra biroja vadītājs

O. Cara Londonas Universitātes koledžas (*University College
London*) Izglītības institūta (*Institute of Education*) lektore
izglītības socioloģijā

E. Gavele Speciālo uzdevumu vēstniece diasporas jautājumos,
Ārlietu ministrija

I. Ījabs Eiropas Parlamenta deputāts

T. Ķencis Latvijas Jauno zinātnieku apvienības pārstāvis

E. Lange-Ionatamišvili NATO Stratēģiskās komunikācijas izcilības centra
vecākā eksperte

I. Pauloviča Valsts kancelejas direktora vietniece valsts pārvaldes
jautājumos

A. Vasiļjevs SIA “Tilde” valdes priekšsēdētājs

I. Saleniece Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas iniciatīvu
un attīstības departamenta direktore

I. Seržants Kristiana Albrehta universitātes Ķīlē (*Christian-
Albrechts-Universität zu Kiel*) profesors

U. Zariņš	Kultūras ministrijas valsts sekretāres vietnieks kultūrpolitikas jautājumos
-----------	--

Pieaicinātie eksperti:

M. A. Blūms	Izglītības un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta vecākais eksperts
-------------	--

L. F. Dreimane	Izglītības un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta Pētniecības programmu vienības vadītāja
----------------	---

V. Ernstsone	Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas iniciatīvu un attīstības departamenta direktora vietiece valsts valodas politikas jomā
--------------	---

I. Kreišmanis	Latvijas Zinātnes padomes pārstāvis
---------------	-------------------------------------

I. Paredne	Latvijas Zinātnes padomes pārstāve
------------	------------------------------------

L. Vītiņa	Latvijas Zinātnes padomes pārstāve
-----------	------------------------------------

Protokolē:

L. Bužinska	Izglītības un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta vecākā eksperte
-------------	--

Saīsinājumi:

VPP	Valsts pētījumu programma
SVP	Stratēģiskās vadības padome
L2	“Letonika 2” – pagaidu nosaukums topošajai valsts pētījumu programmai
LJZA	Latvijas Jauno zinātnieku apvienība

Sēdes darba kārtība

9.00 - 9.10	Stratēģiskās padomes sēdes atklāšana un darba kārtības saskaņošana. Ziņo Izglītības un zinātnes ministrijas valsts sekretāra vietnieks – Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta direktors D. Stepanovs.
-------------	---

9.10 - 9.30	Par valsts pētījumu programmu kā instrumentu un jaunās valsts pētījumu programmas “Letonika 2” konceptuālo ietvaru.
-------------	--

Ziņo Izglītības un zinātnes ministrijas:

Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta Pētniecības programmu vienības vadītāja L. F. Dreimane;

Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta Nozares eksperts (RIS3 sociālās un humanitārās zinātnes) A. M. Blūms;

Politikas iniciatīvu un attīstības departaments Departamenta direktora vietniece valsts valodas politikas jomā V. Ernstone.

9.30 - 10.20 Stratēģiskās padomes locekļu diskusija (priekšlikumi un viedokļi) par programmas izstrādi – stratēģisko virzienu, programmas nosaukumu, virsmērķi, mērķi, tematiskajiem un horizontālajiem uzdevumiem, kā arī plānotajiem rezultātiem.

Sēdes gaita

1. Stratēģiskās padomes sēdes atklāšana un darba kārtības saskaņošana.

Ziņo Izglītības un zinātnes ministrijas valsts sekretāra vietnieks – Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta direktors D. Stepanovs

D. Stepanovs izstāsta par programmas un VPP vēsturi, sēdes kārtību un aicina savstarpēji iepazīties visiem SVP locekļiem. Vienlaikus uzsverot, ka arī šajā SVP lēmumu pieņemšanā speciāli piesaistīti diasporas pārstāvji, kā arī informē, ka SVP ir arī Eiropas parlamenta deputāti, kas pārstāv Latviju.

Neformālajā iepazīšanās aplī, SVP locekļi aktualizē svarīgus aspektus, kuri pierakstīti zemāk:

A. Bukšs iepazīšanās daļā uzsver, ka Tieslietu ministrijai svarīgi būtu pētījumi par Augstākās padomes lomu neatkarības atjaunošanā, nacionālo pretošanās kustību un ministrija priecātos, ja programmas ietvaros varētu veikt pētījumus arī par PSRS nodarītajiem zaudējumiem un nevardarbīgajām pretošanās kustībām.

E Gavele uzsver, ka būtu svarīgi valodas attīstības un saglabāšanas jautājumi, kā arī jautājumi par identitāti.

G. Anča aktualizē, ka ir svarīgi saprast jautājumus par vienlīdzīgām iespējām piedalīties un iekļauties.

I. Ījabs vērš uzmanību stratēģiskajai plānošanai, ka nepieciešams iegūt kritisku atskatu, kas noticis līdz šim un kādi snieguma indikatori sasniegti iepriekšējās programmās. Tā pat uzsver līdzsvara nepieciešamību “starp mīļajiem projektiem un stratēģisko redzējumu”.

O. Cara papildina, ka, ja sadala programmu mazos gabaliņos, tad tā kļūst par mazu, lai kaut ko lielu panāktu, un ka ir nepieciešamība daudzās vajadzības salikt un strukturēt.

T. Ķencis atgādina par LJZA iepriekš iesūtītajiem papildinājumiem, uzsverot, ka LJZA galvenās intereses ir ar šīs programmas palīdzību nodrošināt ilgtspējīgu zinātnes izcilību. Lai tā pēc iespējas atver plašāku līdzdalību un rada augstāku kvalitāti, lai tā ir fokusēta uz stratēģiju, ne tikai savieta mazās tēmas un vajadzības.

U. Zariņš uzsver saliedētības jautājuma nozīmi šīs programmas kontekstā.

2. Par valsts pētījumu programmu kā instrumentu un jaunās valsts pētījumu programmas “Letonika 2” konceptuālo ietvaru

Ziņo Izglītības un zinātnes ministrijas:

Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta Pētniecības programmu vienības vadītāja L. F. Dreimane. *[Lūgums skatīt prezentācijas, kas pievienotas pielikumā]*

Tiek prezentēts ziņojums par esošo situāciju saistībā ar visām VPP.

L. F. Dreimane informē, ka gan iepriekšējās, gan šī VPP ir radīta ar lielu rūpību. Mērķis programmām ir ilgtermiņa ietekme, ne aktuālo problēmu risināšana. Tāpēc nozīmīga ir studējošie iesaiste – zināšanu pārnese caur izglītību, kā arī sabiedrības informēšana un līdzdalības iespējas, saprotot ar to daudzveidīgu un stratēģisku komunikāciju ar konkrētām tās mērķa grupām.

Nacionālais attīstības plāns nosaka nozaru prioritātes un dod mandātu ministrijām un nozarei veidot VPP. Šobrīd Latvijā tiek īstenotas kopā deviņas valsts pētījumu programmas. Visas (deviņas) šobrīd īstenotās valsts pētījumu programmas projektu pieteikumu vērtēšanai piesaista neatkarīgu starptautisku zinātnisko ekspertīzi, kuru nodrošina Latvijas Zinātnes padome.

"Letonika latviskas un eiropiskas sabiedrības attīstībai" īstenošanai 2021. - 2024. gadam ir plānots valsts budžeta finansējums 6, 2 milj. eiro apmērā. Projektos paredzēts iesaistīt zinātnisko un akadēmisko personālu, kā arī studējošos, doktora grāda pretendētus un jaunus zinātniekus.

Stratēģiskās vadības padomes uzdevumi aprakstīti nolikumā, kas bija izsūtīts padomei e-pastā.

Tiek prezentēts ziņojums par plānoto “Letonika 2” konceptuālo ietvaru un prezentācijā iezīmē plānotos topošās VPP uzdevumus (1.-5. uzdevumi):

Tiek iezīmēts arī viens no programmas uzdevumiem:

- **Izglītības transformācija (kombinētā mācīšanās)**

Ziņojumu turpina Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta nozares eksperts (RIS3 sociālās un humanitārās zinātnes) A. M. Blūms.

[Lūgums skatīt prezentācijas, kas pievienotas pielikumā]

- **Identitātes līmeņi;**
- **Demogrāfija un migrācija;**
- **Latvijas vēsture kā daļa no Eiropas vēstures;**
- **Inovācijas demokrātiskajā pārvaldībā.**

A. M. Blūms informē, ka šī programma ir turpinājums tam, kas uzsākts divās iepriekšējās VPP “Latviešu valoda” un “Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai”

Informē, ka topošajā programmā plānots papildus uzsvars uz diasporu un papildus uzmanība identitātes jautājumiem diasporā.

Plānots pētīt identitāšu mijiedarbību un identitāšu nozīmību (*salience*) un iekļauts sabiedrības zinātnes iniciatīvas, jo tas būtu loģisks veids, kā papildināt šo programmu.

Tā pat programmā aktualizēs demogrāfijas jautājumu, kā arī ieļaujošas sabiedrības un jaunatbraucēju integrācijas jautājumus.

Vēstures aspektā, balstoties uz sarunām ar vēsturniekiem, plānots Latvijas vēsturi skatīt kā daļu no Eiropas vēstures.

Arī tiks pievērsta uzmanība jautājumam par inovācijām demokrātiskā pārvaldībā, kas ar aktuāla tēma valsts kontekstā un redzams zināšanu iztrūkums Latvijā, jo *Apvārsnis 2020* projektos tiek pētīta šī joma un notiek lielas izmaiņas, kuras veicina digitalizācija. Ir daudzsoļi modeļi, kurus pētīt un attīstīt.

Ziņojumu turpina Politikas iniciatīvu un attīstības departaments Departamenta direktora vietniece valsts valodas politikas jomā V. Ernstsone. [*Lūgums skatīt prezentācijas, kas pievienotas pielikumā.*]

Tiek prezentēts ziņojums par plānoto “Letonika 2” konceptuālo ietvara uzdevumu piedāvājumu latviešu valodas un valodniecības kontekstā un uzdevumiem (6.-11. uzdevumi):

- **Latviešu valodas leksiskā sistēma un vietvārdi;**
- **Latviešu valodas reģionālais, sociālais un vēsturiskais variatīvs;**
- **Latviešu valodas funkcionālā specifika;**
- **Latviešu valodas resursu un tehnoloģiju attīstība digitālajā vidē;**
- **Lībiešu valodas attīstība;**
- **Latviešu valodas apguve, gramatika, lietīšķā valodniecība;**

Tika nodrošinātas diskusijas ar valodniecības nozari. Ieteikumi ir iestrādāti uzdevumos Valsts valodas politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam. Plānotie uzdevumi atbalstītu ilgtspējīgu latviešu valodas un latviešu valodniecības attīstību.

V. Ernstsone vērs uzmanību, ka pēdējā mācību grāmata studentiem leksikoloģijā ir radīta pagājušā gadsimta vidū, tas parāda, ka nepieciešams attīstīt jaunas metodes, veidojot jaunus mācību līdzekļus. Pētījumi parāda, ka neizpratne par valodu, noved pie neizpratnes par valodas lietojumu.

Plānā, balstoties uz Valsts valodas politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam ir veidot latviešu vietvārdu lingvistisko datu bāzi, ieteikums – veidot arī areālajā valodniecībā. Svarīgi būtu pētīt jauniešu valodu un kā jaunieši lieto latviešu valodu, un kā to ietekmē citas valodas, kā arī nepieciešams pētīt valodas lingvistisko uzvedību – vai to lieto par labu kādai citai. Un pētīt ne tikai valodas lietojums Latvijā, bet arī ārpus tās.

Svarīgi ir valodas lietojuma funkcionālie risinājumi – esam akcentējuši vajadzības atsevišķā uzdevumā.

V. Ernstone uzsver, ka lībiešu valodas runātāji ir ļoti maz, pratējus ir svarīgi iesaistīt lībiešu valodas pētniecībā un attīstībā.

3. Padomes locekļu diskusija (priekšlikumi un viedokļi) par programmas izstrādi – stratēģisko virzienu, programmas nosaukumu, virsmērķi, mērķi, tematiskajiem un horizontālajiem uzdevumiem, kā arī plānotajiem rezultātiem

O. Cara iesaka, ka varētu samazināt programmas mērķus un dažus apvienot, un dažus skatīt kā horizontālos, nevis specifiskos mērķus. Horizontālie mērķi varētu būtu inovācijas inovatīvo pieeju var skatīt jebkurā jomā.

Iekļaujoša sabiedrība arī varētu būt horizontālais mērķis. Ja gribam eiropisku, iekļaujošu sabiedrību – jābūt iekļaujošam visos līmeņos. Pētījumos jābūt tam aspektam, vienalga vai pētām migrāciju, identitāti vai valsts pārvaldi.

Arī Latvijas kultūras mantojums varētu iet kā horizontālais. Uzsvars uz Latvijas, nevis latviešu kultūras mantojumu.

Ja pētām kombinēto mācīšanos- tad to, kā tas notiek Latvijā, jo lai arī gribam eiropisku, bet tā, lai nezaudējam latviskās īpašās lietas.

Par priekšlikumu samazināt uzdevumu un apvienot identitāti un vēsturi. Kā sociologam identitāte vairāk interesē, bet apzinās, cik svarīga vēsture identitātes veidošanas procesos. Migrācijas kontekstā- demogrāfiskie jautājumi svarīgi
Latviešu valoda centrālā, bet tas nav tikai par latviešu valodu, bet Latvijas valodām.
Iesaka, ka varētu būt lielākie uzdevumi un paskaidrojumi – apakšuzdevumi.
Kopumā iesaka, ka arī stratēģiskā dokumentā valoda varētu būt skaidra- nevar būt 1 teikumā vairāk par 30 vārdiem. Aicina, lai pētniekam vieglāk, skaidri īsi rakstīt nolikumu.

I. Seržants uzsver divus punktus:

- 1) Satraukums par projektu pieteikumu izvērtēšanas formula 50 % izcilība 20 %, jo izcilību var novērtēt objektīvos kritērijos. Runājot par ietekmi, viņš uzskata, ka tas ir subjektīvais kritērijs – vai ietekmē vai neietekmē sabiedrību. Bet jāveicina izcilība valodniecībā, jo tajā ir ļoti slikts līmenis. Izcilībai vajadzētu 80 vai 90 procentus un tas arī būtu objektīvs kritērijs.
- 2) Jautājums par valodas ideoloģizāciju, standartizāciju jeb tīrīšanu. Tie valodniecības jomā Eiropā tiek uzskatīti kā negatīvie kritēriji. Izplatīts tas bija padomju laikā, bet ES valstīs mēģina tieši mazināt standartizāciju – iekļaujošs kritērijs. Ja cilvēks runā dialektā, tas ir ļoti labi, nevajag līdzināt visus pēc viena.

I. Seržants rosina rediģēt ietvaru, lai tas neskan valodnieciski ideoloģizēti, lai tas nebūtu asociēts ar valodas tīrīšanu, uzsverot, ka šādas aktivitātes pieder pie citiem laikiem.

I. Ījabs aktualizē jautājumu par to, kā sanākušie definē “letoniku”. Uzskata, ka daudzas lietas ir apvienojamas. Komentē, ka Latvijas specifika itin bieži, plānojot programmas, ir tā, ka padomā ir konkrētas personas. Jo Latvijā nav tik daudz izcilu zinātnieku, lai varētu domāt, ka var lietas var rasties ne no kā. Piedāvājums atbilst tam, ko Latvijas pētnieki var pētīt. Daudzas lietas, kas ir horizontālas- iekļaujoša sabiedrība, digitalizācija, digitālajām humanitārajām zinātnēm.

Turpinot, Ījabs pauž viedokli, ka programmas uzdevums ir spiest pētniekus nākt ārā no šaurajām nišām un mēģināt sadarboties savā starpā un starp šīm prioritātēm. Vai tam tiek paredzēta atsevišķu nauda. Viņš min, ka ES arī ir dažāda prakse, piem., ir gadījumi, kad 7% budžeta ir tieši horizontālajai sadarbībai, lai motivētu saskares punktus apvienot.

Nobeigumā viņš uzsver, Ījabs vienkārši pateiks, lai sadarboties, nebūs rezultāta, jo nebūs institucionāla pamata, jo tas ir normāli, ka cilvēki grib strādāt savās nišās. Rosina, kā šai programmai vajadzētu zinātniekus motivēt no tām nišām ārā.

I. Vasiļjevs iepazīstina ar sevi un informē par sadarbību ar Latvijas universitāti, ka ir izveidota kopīga laboratorija, kurā nodarbojas ar valodas tehnoloģiju pētījumiem.

T. Ķencis vērš uzmanību, ka ministrija konsultējās ar vēsturniekiem un valodniekiem, kas ir labi, ka zinātnieki paši piedalās procesā. Bet tas rezultējas, ka uzdevumos parādās pētījumi šaurās apakšnozarēs, bet pazudis pārējais humanitāro un sociālo zinātņu spektrs. Humanitārās zinātnēs pilnībā dominē valodniecība un vēstures pētniecība. Viņš uzskata, ka citas kultūrpētniecības nozares ar kurām ir iespējams tikpat efektīvi vai vēl efektīvāk nospraust vēlamos mērķus. LJZA vārdā viņš aicina uzdevumus formulēt saskaņā ar mērķiem, mazāk ar konkrētām nozarēm.

G. Anča svarīgi runāt gan par iekļaujošu sabiedrību, gan par iekļaujošu valodu kopumā. Svarīgi, ka neveidojam destilēto valodu, bet tādu, kādu lietojam ikdienā. Svarīgi iekļaut jēdzienu vieglā valoda un to, kā teikumu saprot cilvēki. Anča rosina, ka pētījumos pamatā

nepieciešams ielikt domu, ka jāiesaista mērķgrupas – nedzirdīgie cilvēki, diasporas pārstāvji, cilvēki ar attīstības traucējumiem.

I. Pauloviča izsaka novērojumu, ka uzsvars ir ļoti uz valodu, latviskumu. Nepieciešams plašāk pavērst iekļaujošo demokrātiskās pārvaldības jautājumu. Iesaka to skatīt, piemēram, valoda kontekstā - vai valoda ir šķērslis sabiedrības iesaistei. Digitalizācija kā instruments. Izsaka iespējamību, ka caur digitālo vidi citi iesaistes mehānismi parādītos arī cilvēkiem, kas nerunā valsts valodā. Neskatīties konkrētu politikas rīka izvērtējumu. Vēlētos redzēt uzvaru uz noturību, iekļaušanu.

A. Bukšs vērš uzmanību uz 6.4. jautājumu par formulējumu, vai to varēs iztulkot pietiekami plaši. Lai formulējums ir iekļaujošs, nevis izslēdzošs. Par identitātes līmeņiem komentējot, uzskata, nav īsti skaidri aprakstīts, ko tur pētīs.

D. Stepanovs noslēdz sēdi, sakot, ka mēģinās uzlabot projektu atbilstoši sēdei un izsūtīs padomei atkārtoti projektu.

Pielikumā:

- 1) IZM darbinieku Lanas Frančeskas Dreimanes, Aleksandra Mārtiņa Blūma un sniegtā prezentācija par topošās valsts pētījumu programmas uzdevumiem.
- 2) Pēc sēdes precizētā programmas konceptuālā ietvara redakcija.

Stratēģiskās vadības padomes priekšsēdētājs

D. Stepanovs

Protokolē

L. Bužinska

LATVIJAS REPUBLIKAS IZGLĪTĪBAS UN ZINĀTNES MINISTRIJA
VALSTS PĒTĪJUMU PROGRAMMAS
“LETONIKA 2”
STRATĒGISKĀS VADĪBAS PADOMES SĒDE

2021. gada 27. maijā

Plkst. 9.00 - 10.30

Attālināti MS Teams [šeit](#)

- 8.55 - 9.00 *Stratēgiskās padomes locekļu pieslēgšanās MS Teams*
- 9.00 - 9.10 Stratēgiskās padomes sēdes atklāšana un darba kārtības saskaņošana.
Ziņo Izglītības un zinātnes ministrijas valsts sekretāra vietnieks – Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta direktors Dr. D. Stepanovs.
- 9.10 - 9.30 Par valsts pētījumu programmu kā instrumentu un jaunās valsts pētījumu programmas “Letonika 2” konceptuālo ietvaru.
- Ziņo Izglītības un zinātnes ministrijas:
 Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta Pētniecības programmu vienības vadītāja Dr. L. F. Dreimane,
- Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta Nozares eksperts (RIS3 sociālās un humanitārās zinātnes) A. M. Blūms,
- Politikas iniciatīvu un attīstības departaments Departamenta direktora vietniece valsts valodas politikas jomā Dr. V. Ernstone.
- 9.30 - 10.20 Stratēgiskās padomes locekļu diskusija (priekšlikumi un viedokļi) par programmas izstrādi – stratēģisko virzienu, programmas nosaukumu, virsmērķi, mērķi, tematiskajiem un horizontālajiem uzdevumiem, kā arī plānotajiem rezultātiem.
- 10.20 - 10.30 Dažādi.

Valsts pētījumu programmas “Letonika 2” konceptuālais ietvars

1. Saskaņā ar Zinātniskās darbības likuma 13. panta otrās daļas 3. punktu apstiprināt valsts pētījumu programmu "Letonika 2" (turpmāk - programma).

2. Noteikt Izglītības un zinātnes ministriju par atbildīgo institūciju programmas īstenošanā.

3. Programmas kopējais finansējums ir 6 200 000 *euro* laika posmam no 2021.-2024. gadam. Programmu finansē no Izglītības un zinātnes ministrijas valsts budžeta programmas 05.00.00 “Zinātne” apakšprogrammas 05.12.00 “Valsts pētījumu programmas” līdzekļiem.

4. Programmas virsmērķis – attīstīt nacionāli eiropisku, atvērtu un noturīgu zināšanu sabiedrību, kuras pamats ir latviešu valoda un iekļaujoša izaugsme.

5. Programmas mērķis – radīt risinājumus un zināšanas moderna attālinātā mācību un studiju procesa īstenošanai, attīstīt nepieciešamo cilvēkkapitālu un paplašināt zināšanu bāzi par Latvijas sabiedrības saliedētības, noturības un iekļaujošas izaugsmes veicināšanas jautājumiem, tostarp par Latvijas iedzīvotāju un diasporas identitātēm, Latvijai nozīmīgiem demogrāfijas un migrācijas procesiem, Latvijas vēsturi, sociālo uzticēšanos starp Latvijas iedzīvotājiem, demokrātiju, latviešu, latgaliešu rakstu valodu un lībiešu valodu, tādējādi sekmējot ilgtspējīgas un eiropiskas Latvijas sabiedrības un valsts attīstību.

6. Lai sasniegtu programmas mērķi, noteikt šādus uzdevumus:

6.1. izstrādāt inovatīvus risinājumus izglītības transformācijai un didaktikas principiem, ieviešot modernas kombinētās mācīšanās (blended learning) modeli izglītībā (visos līmeņos), stiprinot sabiedrības izpratni par mūsdienu un nākotnes darba tirgum nepieciešamajām prasmēm un kompetencēm, kā arī veicināt sabiedrības kultūras un attieksmes maiņu attiecībā uz cilvēkcentrētu mācīšanās pieeju;

6.2. stiprināt Latvijas iedzīvotāju un diasporas Latvisko identitāti, izprast dažādus identitātes (piederības) līmeņus (lokālās, nacionālās, u.c.), apskatot identitāšu nozīmību (salience) un dažādu identitāšu mijiedarbības. Veicināt sabiedrisko aktivitāti t.sk. caur sabiedriskās zinātnes (Citizen Science) iniciatīvām;

6.3. izstrādāt risinājumus demogrāfijas un migrācijas procesu uzlabošanai, remigrācijas veicināšanai, veiksmīgāku starptautiskā talanta piesaistes un

noturēšanas jautājumiem, sociālās nevienlīdzības mazināšanai, iekļaujošas sabiedrības attīstībai, kā arī sekmīgai jaunatbraucēju integrācijai;

6.4. stiprināt naratīvu par Latvijas vēsturi kā daļu no Eiropas (Baltijas jūras reģiona un Ziemeļeiropas un Centrāleiropas) vēstures, pētīt Latvijas sociālo, kultūras un reģionālo (kultūrvēsturisko novadu) vēsturi, atklājot etnisko, kultūru un identitāšu daudzveidību un savstarpējo mijiedarbību;

6.5. veicināt inovācijas demokrātiskajā pārvaldībā Latvijā, attīstot un izvērtējot inovatīvas sabiedrības līdzdalības veicināšanas iniciatīvas (piem. līdzdalības budžetēšanu, elektroniskās petīcijas), pētīt to lomu demokrātijas procesu veicināšanā, radīt risinājumus un uzlabot procesus labākai sabiedrības iesaistei politikas veidošanā un sabiedrības noturības veicināšanā (t.sk. caur stratēģisko komunikāciju);

6.6. īstenot starpdisciplināru pētniecību, sakārtot un standartizēt mūsdienu vietvārdu sistēmas, respektējot kultūras mantojumu un vietējā lietojuma tradīciju novados. Attīstīt risinājumus, kas balstīti praktiskajā leksikogrāfijā un personvārdu izpētē, izstrādāt digitālos mācību līdzekļus onomastikā un leksikoloģijā;

6.7. veicināt nemateriālā kultūrmantojuma aizsardzību, attīstot kontaktlingvistiku, ģeolingvistiku, sociolingvistiku, reģionālistiku un urbānistiku, t.sk. veicot latgaliešu rakstu valodas, dialektu un izlokšņu, sabiedrības lingvistisko ieradumu, attieksmju un jauniešu valodas lietojuma izpēti;

6.8. veidot un attīstīt pieejamības un iekļautības (*accessibility*) risinājumus latviešu valodā, izmantojot inovatīvas valodu tehnoloģijas, lai uzlabotu dzīves kvalitāti cilvēkiem ar dzirdes, redzes, kustību un uztveres traucējumiem. Attīstīt pētniecību latviešu nedzirdīgo zīmju valodā;

6.9. izveidot plaša lietojuma mūsdienīgu lībiešu leksikogrāfijas avotu, tostarp veicot leksikas vākšanu, standartizāciju, jaunvārdu un terminoloģiju izstrādi, lībiešu valodas korpusa un citu datu bāžu papildināšanu valodas lietojuma un apguves iespēju nodrošināšanas nolūkā;

6.10. veidot stratēģisku infrastruktūru latviešu valodas digitalizācijai, attīstot valodas korpusus un tehnoloģijas digitālajā vidē, kā arī veikt valodas lietojuma, t.sk. latviešu valodas kvalitātes analīzi tradicionālajos medijos un sociālajos tīklos;

6.11. izvērtēt latviešu valodas prasmes un lietojuma kvalitāti izglītības iestādēs un diasporā (t.sk. virtuālajā saziņā), izstrādāt digitālus risinājumus valodas apguves uzlabošanai, kā arī paplašināt valodas apguvēju korpusa tvērumu.

7. Programmas īstenošanā noteikt šādus kopīgus (horizontālos) uzdevumus:

7.1. attīstīt digitālus rīkus un risinājumus un veicināt to plašāku izmantošanu;

7.1.1. nodrošināt pētniecības procesa un pētījuma rezultātu ietekmi uz šādām mērķa grupām:

7.1.2. pētniecības kopienai, attīstot pētniecībai nepieciešamos resursus un starpdisciplināras konkurētspējīgas zinātnieku grupas, kas zinātniskajā darbībā izmanto jaunākās pētniecības metodes un tehnoloģijas, kā arī iesaistot pētniecībā jaunos zinātniekus;

7.1.3. izglītojamiem (visu līmeņu) izglītības procesā, attīstot digitālu mācību saturu un inovatīvas pedagoģijas metodes, nodrošinot prakses un darba iespējas, kā arī projekta

zinātnisko rezultātu izmantošanu vispārējās izglītības un augstākās izglītības mācību procesos;

7.1.4. nozaru politikas veidotājiem un ieviesējiem, sadarbojoties ar politikas veidotājiem projektu izstrādes laikā, un proaktīvi veicinot izmaiņas rīcībpolitikā;

7.1.5. sabiedrību kopumā, nodrošinot zināšanu pārnēsi un veicinot izpratni par pētniecības lomu un devumu sabiedrībai, veicinot iesaisti pētniecības procesā (piemēram caur sabiedriskās zinātnes iniciatīvām), kā arī veidojot un izplatot sabiedrībai noderīgus resursus;

7.2. nodrošināt publisku pieejamību pētniecības rezultātiem, tai skaitā nodrošinot bezmaksas piekļuvi zinātniskajām publikācijām un deponējot jauniegūtus pētniecības datus pētniecības datu repozitorijos atbilstoši FAIR principiem.

8. Programmas īstenošanu var pagarināt līdz vienam gadam, ja tas ir nepieciešams programmas un tās projektu rezultātu nostiprināšanai, bez papildu finansējuma piešķiršanas.